

L'acolliment lingüístic al Centre de Normalització Lingüística de Barcelona: aprenentatge i coneixement de l'entorn

Assumpta Escolà, Jordi Font, Toni Mataix i Gemma Teixidó. Centre de Normalització Lingüística de Barcelona

El Centre de Normalització Lingüística (CNL) de Barcelona impulsa un pla d'acolliment lingüístic que proposa, per als nivells bàsics, un model d'ensenyament enfocat a l'ús del català, a facilitar el coneixement de l'entorn dels alumnes i la seva incorporació a la vida de la ciutat paral·lelament a l'aprenentatge instrumental de la llengua. Es tracta d'un projecte educatiu en el marc dels programes de l'extensió de l'ús del català que promou el Consorci per a la Normalització Lingüística.

Marc general de l'acolliment lingüístic

El Centre de Normalització Lingüística de Barcelona és un dels vint-i-dos centres que formen la xarxa territorial del Consorci per a la Normalització Lingüística, la funció dels quals és difondre el coneixement i l'ús del català entre les persones adultes de tots els àmbits de la societat. El Centre participa activament en les polítiques públiques d'acollida de la ciutat de Barcelona amb l'objectiu de contribuir al repte de mantenir una societat sense exclusions i amb igualtat d'oportunitats per a tothom.

En aquestes polítiques públiques el paper del CNL de Barcelona és posar a l'abast de totes les persones que arriben a la ciutat la possibilitat que coneguin la llengua catalana —que l'entenguin i que s'hi puguin expressar mínimament—. Des d'aquest punt de vista, l'aprenentatge de català s'incorpora als serveis bàsics d'acollida i esdevé una de

les necessitats de les persones novingudes.

La població destinatària del pla d'acolliment lingüístic són totes aquelles persones immigrades que arriben i s'instal·len a la ciutat. Es posa un èmfasi especial en comunitats de difícil accés com la xinesa i pakistanesa, i en col·lectius laborals amb un elevat dèficit en l'ús del català, com els professionals que treballen a la restauració, els auxiliars de geriatría i els que es dediquen a l'atenció domiciliària.

Els objectius del pla d'acolliment lingüístic són: posar a l'abast de totes les persones novingudes els coneixements bàsics de català, facilitar així la seva incorporació al mercat laboral en condicions d'igualtat, reforçar la cohesió social i evitar la fractura de la societat en comunitats lingüístiques diferents.

A partir de l'any 2001, amb la globalització, el desenvolupament de la política cultural i econòmica, els moviments migratoris i l'organització de grans esdeveniments, es va accentuar la transformació de la ciutat. Barcelona va anar adquirint una nova fisonomia que alterava les necessitats lingüístiques habituals i exigia un nou impuls institucional i un canvi en les estratègies de la política lingüística.

El canvi de tendència a la baixa en els indicadors d'entendre, saber parlar i saber llegir el català el 2001 va ser degut al fort augment de població estrangera a la ciutat, que s'ha anat incrementant fins l'actualitat. Del 2003

al 2007 es van empadronar a Barcelona prop de 120.000 persones d'origen estranger, amb una mitjana de 24.000 persones l'any.

Aquests canvis demogràfics han originat una reformulació, a escala municipal, de tota l'oferta de serveis bàsics als ciutadans, especialment pel que fa a l'acollida de totes les persones novingudes. És per això que l'Ajuntament de Barcelona va aprovar per unanimitat el Pla Municipal d'Immigració i posteriorment el Pla de Treball d'Immigració 2008-2011, que estructura l'accessibilitat de totes les persones novingudes als serveis públics, entre els quals figura l'oferta de formació bàsica de català.

La Secretaria de Política Lingüística i el Consorci per a la Normalització Lingüística també han redefinit la seva oferta de serveis a les persones novingudes implementant noves mesures, com la gratuïtat dels cursos bàsics de català i nous projectes específics d'acollida lingüística amb aportacions extraordinàries en un pla més ampli d'acolliment lingüístic.

A l'empara d'aquest pla d'acolliment lingüístic s'ha transformat plenament l'organització i els continguts de l'oferta de cursos de català bàsic: s'ha imposat l'oferta continuada i l'inici de cursos en qualsevol moment de l'any, s'han diversificat les modalitats i formats d'intensivitat dels cursos, s'han adaptat els continguts a les noves necessitats dels alumnes, s'han editat nous materials i s'ha renovat la metodologia de treball a l'aula.

Objectius i estructura de l'article

L'objectiu d'aquest article és donar a conèixer el model pedagògic que el CNL de Barcelona ha creat per introduir en el coneixement del català les persones nouvingudes en el marc de l'acolliment lingüístic. Aquest model es basa en la combinació de dos factors: facilitar el coneixement de l'entorn (la ciutat) i la incorporació dels alumnes a la vida de la ciutat, i fomentar un aprenentatge orientat a l'ús de la llengua.

L'article s'estructura de la manera següent: en primer lloc, contextualitza el naixement i el desenvolupament de l'acolliment lingüístic a la ciutat; en segon lloc, s'explica el disseny del model pedagògic creat específicament per aconseguir els objectius de l'acolliment lingüístic i, finalment, ofereix les dades més significatives que avalen l'eficàcia i efectivitat del model pedagògic implantat.

Els factors estratègics de l'aprenentatge i el coneixement de l'entorn

Per assolir els objectius del pla d'acolliment lingüístic, a més d'ampliar l'oferta de cursos, es treballen simultàniament cinc factors estratègics:

1. Valors generals que emmarquen el projecte pedagògic
2. Els nous materials didàctics
3. Cursos adaptats a col·lectius específics
4. L'oferta d'activitats complementàries

5. La participació en el programa «Voluntariat per la llengua»

1. Valors generals que emmarquen el projecte pedagògic

Els valors en els quals es basa el projecte pedagògic de l'acolliment lingüístic són els següents:

Interculturalitat. Les persones nouvingudes han de poder conèixer els trets característics de la nostra cultura, però mai des d'un model únic i homogeni, sempre des de l'intercanvi, la pluralitat, la interacció i el mestissatge.

Diversitat lingüística i plurilingüisme. Cal valorar les aportacions lingüístiques dels alumnes i introduir l'ensenyament del català com una oportunitat més, mai com una amenaça homogeneïtzadora que tendeix a ignorar la riquesa de les varietats lingüístiques dels alumnes.

Inclusió. A l'aula, cal generar una dinàmica de treball enfocada a les necessitats de l'alumne que respecti les característiques individuals de cadascú.

Participació i interacció. Cal fomentar la participació de la població nouvinguda en les institucions, en els espais culturals i en el teixit associatiu de la ciutat. Els espais comunicatius per a l'acolliment lingüístic (aula, activitats complementàries i programa *Voluntariat per la llengua*) poden ser l'inici d'aquesta participació.

2. Els nous materials didàctics

Per tirar endavant el pla d'acolliment lingüístic s'ha dut a terme una renova-

ció integral dels continguts dels cursos i del material de treball, i s'ha volgut fer amb un equip de docents del CNL de Barcelona perquè el resultat fos molt més proper i més adaptat a les necessitats concretes del professorat. S'ha parlat de l'experiència prèvia de tres anys de cursos d'acolliment al Servei d'Atenció a Persones Immigrants, Estrangeres i Refugiades (SAIER) de l'Ajuntament de Barcelona. Així, aquest equip de professors ha elaborat els manuals *Curs de català bàsic B1* i *Curs de català bàsic B2*.

En aquest material educatiu es considera els aprenents com a membres d'una societat que tenen unes tasques a aconseguir, en unes circumstàncies i un entorn determinat. Per tant, l'enfocament és comunicatiu i orientat a l'ús; és a dir, l'èmfasi no es posa en els coneixements gramaticals o en la correcció, sinó en la pràctica de la llengua en situacions comunicatives bàsiques.

Els nous materials didàctics proposen situacions quotidianes de la vida real, en les quals el més important és l'eficàcia comunicativa. Així doncs, l'aprenentatge del català es fa present com a base l'entorn immediat de l'alumne. Amb aquesta finalitat, es treballen temes com el barri, la ciutat, els mitjans de transport, els equipaments, l'oci, la cultura, els serveis bàsics, la sanitat, el calendari festiu, les tradicions, el món laboral... Els manuals també incorporen manifestacions de la cultura dels nous ciutadans per fer-les presents a l'aula, conèixer-les i fomentar-ne el respecte i el coneixement mutu.

3. Cursos bàsics adaptats a col·lectius específics

El CNL de Barcelona també ha creat una oferta de cursos adreçats a col·lectius laborals específics, que vinculen l'aprenentatge del català amb l'entorn de treball immediat:

- Curs de català bàsic B1 per a auxiliars de geriatria i per al personal que fa atenció domiciliària, que s'ha impartit a residències, organitzacions i cursos de reagrupament.

- Cursos del programa «Català a tau-la», adreçats a cambres i cambres, amb més de 800 inscripcions entre els anys 2006 i 2008.

D'altra banda, s'ha dissenyat un material pedagògic adaptat a les necessitats dels ciutadans de parla xinesa. Es tracta d'un curs de nivell inicial que posa especial èmfasi en els àmbits del comerç i de la restauració. El llibre de text, escrit en xinès i català, se centra a reproduir situacions comunicatives i vocabulari bàsic d'aquests entorns laborals.

4. L'oferta d'activitats complementàries

a) Visites per conèixer Barcelona

Donar a conèixer la ciutat i la seva vida associativa i cultural a les persones nouvingudes és un dels objectius essencials dels cursos de català d'acollida. Projectar aquest objectiu fora de l'aula, amb visites reals d'alumnes i en un entorn de comunicació en català que vinculi l'aprenentatge i el coneixement de la ciutat, ha de multiplicar l'efectivitat dels cursos.

Des de l'any 2006 el CNL de Barcelona ofereix a l'alumnat dels cursos tot un seguit d'activitats complementàries com: itineraris per barris, festes tradicionals, visites a museus i exposicions, biblioteques, entre d'altres.

b) Espai Llengua i Cultura

El desembre de 2008 es va inaugurar l'Espai Llengua i Cultura des del qual se centralitzarà, es gestionarà i es vehicularà l'oferta d'activitats de coneixement de la ciutat que el CNL de Barcelona ofereix als seus alumnes.

L'Espai Llengua i Cultura és un equipament públic, inèdit a la ciutat, que vol esdevenir un punt de trobada intercultural de referència, des del qual s'oferiran cursos de català bàsic, activitats complementàries a l'aprenentatge de la llengua i informació sobre l'oferta cultural de la ciutat.

c) Clubs de lectura de català

Gràcies a un acord entre el CNL de Barcelona i Biblioteques de Barcelona s'organitzen clubs de lectura de català per als alumnes i per als usuaris de biblioteques.

Els clubs de lectura són grups de persones interessades a compartir la lectura i el comentari d'obres diverses, que volen practicar i millorar l'ús de la llengua catalana. Cada club es reuneix a una biblioteca en sessions mensuals d'una durada aproximada d'una hora i mitja. La tria dels llibres es fa amb molta cura per fomentar la participació dels aprenents i la reflexió intercultural.

d) «Veus del món a Barcelona», una experiència de diàleg intercultural

«Veus del món a Barcelona» és un recull d'experiències personals escrites pels alumnes dels cursos d'acolliment lingüístic del CNL de Barcelona. Amb el mateix títol, s'han publicat dos reculls de relats, un l'any 2007 i un altre el 2008, que mostren la realitat diversa de les aules d'acolliment per donar-la a conèixer a l'opinió pública, amb l'objectiu d'establir un pont de comunicació entre les persones nouvingudes i la societat que les acull. Ha estat una iniciativa motivadora per a l'alumnat, que hi ha participat amb la voluntat d'expressar i compartir les seves vivències. L'edició del 2008 va acompanyada d'uns enregistraments en vídeo dels participants, elaborats per Linguamón - Casa de les Llengües (www.veusdelmon.cat).

5. La participació en el programa «Voluntariat per la llengua»

Mitjançant el programa «Voluntariat per la llengua» un aprenent i una persona voluntària amb un bon domini del català es comprometen a fer deu hores de conversa en llengua catalana en un entorn informal. L'objectiu és que els aprenents, que poden ser alumnes de cursos o no, practiquin el català per tal d'adquirir fluïdesa i que els voluntaris s'acostumin a mantenir una conversa en català i sense canviar de llengua amb persones que l'estan aprenent.

Aquest programa, a part de treballar els objectius lingüístics, va més enllà:

apropa les cultures de les persones que hi participen.

Durant l'any 2008 es van constituir 1.412 parelles lingüístiques a la ciutat de Barcelona, un 44% més que l'any anterior.

Evolució de les inscripcions als cursos bàsics a Barcelona

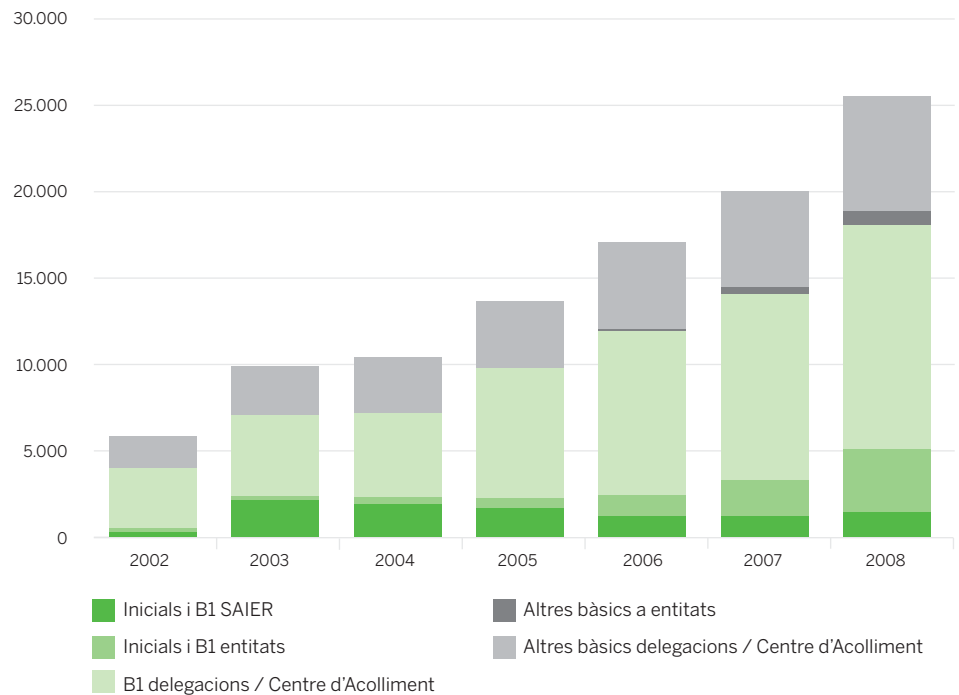
El nombre d'inscripcions als cursos de català bàsic del CNL de Barcelona ha crescut un 140% des de la posada en marxa del primer pla d'acolliment lingüístic el setembre de l'any 2005. Així, l'any 2008, en el conjunt dels tres mòduls del nivell bàsic de català (B1, B2 i B3) es van fer 25.514 inscripcions, mentre que l'any 2004 se n'havien fet 10.605.

La varietat de formats de cursos i la renovació didàctica han estat dos factors clau d'aquest creixement de l'alumnat. Des de l'any 2005, l'organització de cursos de català s'ha transformat completament. Hi ha una oferta continuada de cursos, de manera que un alumne pot començar el procés d'aprenentatge en qualsevol moment de l'any i escollir entre diferents modalitats d'aprenentatge, intensivitats i horaris.

Procedència dels alumnes

Quant a les procedències dels alumnes per països, l'any 2008 els de més inscripcions són: Bolívia amb 2.508 inscripcions i Perú amb 2.278 inscripcions. Pel que fa a altres continents destaquem el Marroc amb 760 inscripcions, el Pakistan amb 626 inscripcions i la Xina amb 494 inscripcions (gràfics 1 i 2).

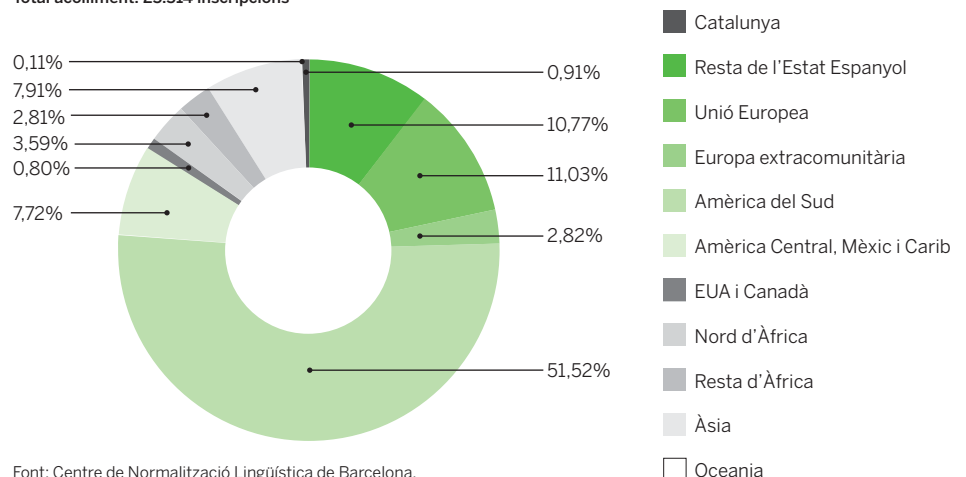
Gràfic 1. Inscripcions als cursos bàsics de català. Barcelona, 2002-2008

Font: Centre de Normalització Lingüística de Barcelona.

Gràfic 2. Procedència de l'alumnat dels cursos de català bàsics per agrupacions de països. Barcelona, 2008

Total acolliment: 25.514 inscripcions

Font: Centre de Normalització Lingüística de Barcelona.

Taula 1. Inscripcions als cursos de català bàsic per sexe i edat. Barcelona, 2006 – 2008

Edat	2006			2007			2008		
	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total
18-29 anys	3.303	1.708	5.011	4.562	2.552	7.114	6.304	3.821	10.125
30-49 anys	7.092	3.534	10.626	7.167	4.249	11.416	8.125	5.471	13.596
+50 anys	975	466	1.441	984	524	1.508	1.164	629	1.793
Total	11.371	5.707	17.078	12.712	7.326	20.038	15.593	9.921	25.514

Font: Centre de Normalització Lingüística de Barcelona.

De la taula 1 es desprèn que l'any 2008 al voltant d'un 60% dels alumnes que estudien català al CNL de Barcelona són dones, tot i que en els darrers tres anys s'ha incrementat lleugerament, entre un 4% i un 5%, el nombre d'homes que s'inscriuen als cursos. Pel que fa als alumnes inscrits per edats, la franja entre 30 i 49 anys és la que concentra més alumnes, l'any 2008 un 53% del total, deu punts percentuals per sota de l'any

2006 que s'han traslladat a la franja dels 18 als 29 anys, la qual justament ha augmentat un 10% des de l'any 2006.

Dades percentuals de seguiment i assoliment dels cursos

En els cursos d'acolliment lingüístic, inicials i bàsics, s'observa una tendència descendent en el nombre d'abandonaments i de baixes a causa de la millora qualitativa dels instruments

per a l'aprenentatge, la metodologia pedagògica aplicada i la professionalitat de l'equip de docents que, més enllà de dur a terme l'ensenyament de català, desenvolupen una tasca de suport als alumnes, en el sentit que els animen a mantenir la motivació per aprendre la llengua. D'altra banda, el percentatge d'alumnes que assoleixen els continguts dels cursos augmenta lleugerament des de l'any 2006.